

Kritik mot Kronofogdemyndigheten för handläggningen av ett mål om löneutmätning

Anmälan

I en anmälan till JO daterad den 18 november 2008 framförde AA klagomål mot Kronofogdemyndigheten, södra verkställighetsavdelningen. Hon uppgav följande. I mars 2008 delgavs hon ett beslut från Kronofogdemyndigheten om löneutmätning. Hon upptäckte att förbehållsbeloppet var för lågt beräknat och kontaktade myndigheten som på grundval av hennes uppgifter ändrade beslutet. Hon upplystes därvid om att hon skulle få tillbaka mellanskillnaden, 2 347 kr, snarast. Kronofogdemyndigheten betalade emellertid aldrig tillbaka pengarna. I stället uppmanades hon i slutet av augusti samma år att överklaga utmätningsbesluten till tingsrätten vilket hon också gjorde. Sedan dess har hon inte hört något, varken från Kronofogdemyndigheten eller tingsrätten.

Utredning

Vissa handlingar från Kronofogdemyndigheten hämtades in. Av dessa framgick bl.a. följande. Den 11 mars 2008 meddelade Kronofogdemyndigheten ett beslut om utmätning i AA:s lön. Beslutet ersattes av ett nytt beslut den 14 mars. I slutet av mars gjorde AA:s arbetsgivare ett avdrag från hennes lön i enlighet med beslutet från den 11 mars. Den 2 april fördelades och utbetalades utmäta medel. AA:s överklagande kom in till Kronofogdemyndigheten den 28 augusti. Överklagandet registrerades dock aldrig hos tingsrätten.

Muntliga upplysningar hämtades in från kronofogden BB som bl.a. uppgav följande.

Hon tog emot AA:s överklagande och skrev Kronofogdemyndighetens yttrande till tingsrätten den 4 september 2008. Hon är övertygad om att hon därefter la ut handlingarna för postbefordran till tingsrätten. När ett yttrande till tingsrätten skrivs och dateras ska yttrandet med bilagor alltid gå iväg till tingsrätten samma dag. Hon har inte kvar Kronofogdemyndighetens originalyttrande eller AA:s originalöverklagande i akten vilket tyder på att handlingarna har skickats till tingsrätten. Hon kan dock inte svara på hur det kan komma sig att handlingarna inte kommit fram. Det förekommer att Kronofogdemyndigheten i handläggarnoteringarna skriver in att överklagandet samt myndighetens yttrande har skickats till tingsrätten. Det sker dock inte alltid, och har inte skett i detta fall.

Så snart hon förstod att handlingarna inte hade nått tingsrätten skickade hon över kopior av handlingarna.

Därefter inhämtades att Malmö tingsrätt hade avvisat AA:s överklagande av utmätningsbesluten den 13 januari 2009. Tingsrätten motiverade beslutet med att överklagandet hade kommit in efter det att beslutet om fördelning och utbetalning av utmäta medel vunnit laga kraft.

Kronofogdemyndigheten, huvudkontoret, anmodades att göra en utredning och yttra sig över anmälan.

I Kronofogdemyndighetens yttrande, till vilket ett yttrande från chefen för södra verkställighetsavdelningen och BB var fogat, angavs bl.a. följande (angivna fotnoter har lyfts in i texten).

Regler rörande Kronofogdemyndighetens verksamhet

Ett löneutmättningsbeslut får rättsverkan när arbetsgivare eller annan gör avdraget i gäldenärens lön. När utmätningsbeloppet förfaller till betalning får sökanden förmånsrätt, 7 kap. 13 § utsökningsbalken (UB).

Beslut om löneutmätning ska ändras när det finns anledning till det, 7 kap. 10 § UB. Kronofogdemyndigheten kan själv ta initiativ till ändring men det är bara gäldenären som själv kan upplysa om förändringar som Kronofogdemyndigheten inte känner till (Walin m.fl., Utsökningsbalken, En kommentar, 4 uppl. 2009, s. 279).

Ändringsbeslut avser normalt framtiden och framtida löneavdrag i den ersättning som förfaller till betalning efter tidpunkten för ändringsbeslutet. Skälen för denna ordning är att sökanden får förmånsrätt när det utmäta beloppet förfaller till betalning (se noten ovan). Motsvarande princip tillämpas också när löneutmättningsbeslut ändras av domstol i samband med ett överklagande.

Ändrar Kronofogdemyndigheten själv sitt utmätningsbeslut genom att sänka det belopp som ska utmätas bör det framgå av beslutet om innehållna och inte utbetalda belopp ska återbetalas till gäldenären.

Det ska noteras att arbetsgivares eller annans teknikstöd för att genomföra löneavdrag enligt Kronofogdemyndighetens beslut oftast sker en tid innan utmätningsbeloppet förfaller till betalning. Kronofogdemyndighetens utmätningsbeslut kan därför inte alltid verkställas trots att arbetsgivaren underrättas i god tid innan utbetalningstidpunkten. Det här har lett till att Kronofogdemyndigheten, när det finns anledning att tro att arbetsgivaren inte kan tillämpa beslutet, registrerar en bevakning i ärendet och följer upp att korrekt avdrag redovisas. Stora volymer av löneutmättningsärenden och hög arbetsbelastning har gjort att det ibland brister i dessa delar.

Precis som skriftliga uppgifter kan muntliga uppgifter och upplysningar ha ett sådant innehåll att de bedöms utgöra myndighetsutövning. Kronofogdemyndigheten ansvarar också för de muntliga uppgifter som, i förekommande fall, lämnas till en gäldenär. Lika som den övriga kommunikationen i ärendet ska också denna typ av upplysningar och uppgifter dokumenteras i ärendet t.ex. genom handläggarnoteringar. Dokumentation ska finnas tillgänglig för samtliga medarbetare som arbetar med ärendet.

Kronofogdemyndighetens bedömning

Av avdelningens yttrande och uppgifterna i Kronofogdemyndighetens utsöknings- och indrivningsdatabas framgår att båda besluten (11 respektive 14 mars 2008) meddelats innan löneutbetalningstillfället i slutet av mars. Således innan belopp har förfallit till betalning och förmånsrätt uppstått för sökande. Av okänd anledning har arbetsgivaren inte tillämpat Kronofogdemyndighetens ändringsbeslut utan gjort avdrag enligt det första beslutet. Då besluten avsåg samma löneutbetalning och

med kännedom om de risker som finns att arbetsgivare eller annan inte i tid hinner genomföra avdrag enligt senast meddelat beslut borde Kronofogdemyndigheten ha registrerat en bevakning i ärendet och kontrollerat löneavdragets storlek. Det belopp som avdragits för mycket skulle därmed ha återbetalats till AA.

Handläggaren har uppgett att hon inte lämnat någon försäkran om att belopp skulle återbetalas till AA. När det gäller överklagandehänvisning finns en notering från den 26 augusti 2008 i databasen att AA uppgett att hon tänker komma in med ett överklagande. Det bör nämnas i detta sammanhang att Kronofogdemyndigheten lämnar skriftliga överklagandehänvisningar i sina utmättningsbeslut.

Vilka muntliga uppgifter som lämnats i dessa delar kan ifrågasättas. Det finns dock ingen anledning att misstro handläggarens egna uppgifter och gjorda noteringar i ärendet. Däremot hade det varit lämpligt om handläggaren eller kanske ännu bättre en kronofogde upplyst AA särskilt om förutsättningarna för att överklaga fördelnings- och utbetalningsbeslut. Likaså borde AA upplysts om att ett överklagande av löneutmättningsbeslutet inte kan prövas sedan utbetalningsbeslutet vunnit laga kraft.

Idag saknas förutsättningar att i löneutmättningsärenden underrätta sakägarna om fördelnings- och utbetalningsbeslut, jfr 13 kap. 11 § utsökningsförordningen. Överklagandehänvisning och information om effekterna av ett överklagande när ett utbetalningsbeslut vunnit laga kraft lämnas därför inte. Kronofogdemyndigheten har för avsikt att på nytt utreda om nu nämnda information skulle kunna lämnas redan i löneutmättningsbeslutet.

Vad gäller hanteringen av AA:s överklagande har Kronofogdemyndigheten inget att tillägga utöver vad som framgår av södra avdelningens yttrande.

Sammantaget anser Kronofogdemyndigheten att det var fel av myndigheten att inte återbetala till AA det för mycket avdragna beloppet. Därutöver har myndigheten brutit i sin handläggning genom att inte registrera bevakning i ärendet.

I yttrandet från södra indrivningsavdelningen angavs beträffande hanteringen av överklagandet att någon förklaring till varför handlingarna inte kom fram till tingsrätten vid översändandet den 4 september inte hade gått att få fram. Vidare angavs att ansvarig handläggare var en relativt nyanställd aspirant med begränsad behörighet att bl.a. handlägga löneutmätning och att avdelningen, med anledning av de nu uppdagade bristerna i handläggningen, hade påbörjat en översyn av rutinerna för handläggning vid ändring av löneutmättningsbeslut liksom av rutinerna vid delegation till och handledning av aspiranter under utbildning.

Av de uppgifter BB lämnade framgick vidare att handläggaren inte längre var anställd vid Kronofogdemyndigheten.

AA kommenterade remissvaret.

Bedömning

Kronofogdemyndighetens ändringsbeslut den 14 mars 2008 meddelades innan löneutbetalningen ägde rum och någon grund för att utmäta ett högre belopp än vad som anges i beslutet har inte förelegat. För mycket utmäta medel borde därmed ha återbetalats till AA. Att så inte skedde beror såvitt framkommit på att ingen bevakning registrerades i målet när löneutmättningsbeslutet ändrades, trots att så hade bort ske. Myndigheten förtjänar kritik för sin handläggning av målet. Stora volymer av måltypen och hög arbetsbelastning får inte medföra att rättsäkerheten efter-sätts.

Av utredningen framgår vidare att AA har haft ett flertal kontakter med handläggaren efter det att medlen mätts ut. Några säkra slutsatser om vad handläggaren utlovat vid dessa samtal tillåter inte utredningen. Klart är emellertid att AA påtalat att hon ville ha tillbaka sina pengar och att hon inte informerats om möjligheterna eller förutsättningarna för att överklaga verkställd utmätning. Enligt myndigheten lämnas som regel inte heller någon sådan information när fördelnings- och utbetalningsbeslut fattas. Bristerna i informationen har lett till att AA gått miste om möjligheten att få utmätningen prövad av domstol. För att den enskilde ska kunna tillvarata sin rätt är det angeläget att Kronofogdemyndigheten ser till att relevant information lämnas till gäldenären. Eventuellt kan detta, som myndigheten själv föreslagit, ske redan i beslutet om löneutmätning. Därutöver bör myndigheten säkerställa att berörd personal är väl informerad om regelsystemet.

Vad som i övrigt har kommit fram föranleder inte någon ytterligare åtgärd eller något uttalande från JO:s sida.